

Червоний Дракон

З того часу як слідчий Вілл Ґрем спіймав та посадив за ґрати сенсаційного злочинця — колишнього психіатра Ганнібала Лектера, минуло 5 років. Вілл перебуває на заслуженій пенсії й не збирається повертатися до роботи, яка коштувала йому здоров'я. Однак в Америці з'являється новий серійний убивця, який жорстоко розправився з двома сім'ями і, схоже, не планує зупинятися. Тож Ґрем змушений взятися за цю справу. Опрацьовуючи її матеріали, слідчий розуміє: без допомоги Ганнібала зупинити подібні злочини неможливо. А маніяк за ґратами однак уже не зможе нашкодити. Правда ж?

Культовий роман, в якому вперше з'являється епічний персонаж — серійний убивця та канібал Ганнібал Лектер та єдиний раз, коли героєм є Вілл Ґрем — профайлер ФБР.

Роман було екранізовано двічі у вигляді фільму:

- в 1986 році — «Мисливець на людей», де роль Лектера виконав Браян Кокс;
- в 2002 році — «Червоний дракон», в якому Ентоні Гопкінс виконав роль Лектера вже втретє, бо фільми знімали не за хронологією книг, а роль Ґрема виконує Едвард Нортон.

Елементи з роману мали вплив на телеадаптацію NBC «Ганнібал» (Ґ'ю Денсі та Мадс Міккельсен) — сюжет самого роману адаптовано для другої половини третього сезону серіалу.

КУЛЬТРЕАД

ЧЕРВОНИЙ ДРАКОН

ТОМАС ГАРРИС

КСД

КУЛЬТ**READ**

THOMAS HARRIS

**THE RED
DRAGON**

A NOVEL

ТОМАС ГАРРІС

**ЧЕРВОНИЙ
ДРАКОН**

РОМАН

ХАРКІВ
2023! **КСД**

Найкращий масовий роман в Америці з часів «Хрещеного батька».

Стівен Кінг

Моторошний, напружений, добре скомпонований психологічний трилер.

Saturday Review

Невідпорний... Приголомшливий трилер... Читачам варто пристебнутися й наготуватися до довгої безсонної ночі, бо вже з перших сторінок... Гарріс вас не відпускатиме.

Publishers Weekly

Найжаскіша книжка цього сезону.

The Washington Post Book World

Без сумніву — детективний роман року.

Newsday

«Червоний Дракон» — саме той двигун, що змушує серце битися частіше. Страх заповнюватиме кожну клітинку вашого тіла.

The New York Times Book Review

Страхітливий, натуралістичний, захопливий трилер... дивовижно надривний.

The Cleveland Plain Dealer

Увага! Якщо ви схильні до кошмарів — не читайте цю книжку!

Colorado Springs Sun

Хочете знепритомніти від страху? Хочете, щоб у вас волосся стало дибки? Хочете прочитати незабутній трилер, де порівну саспенсу і горору?

New York Daily News

Людина бачить тільки те, що помічає,
а помічає вона лише те,
що вже є в її свідомості.

Альфонс Бертільйон

...Є серце в Милості людське,
і в Жалості людське лице,
Любов — подоба божества,
а Мир — вбрання людське.

Вільям Блейк, «Пісні невинності»(Божественний образ)

Є Серце в Лютості Людське,
і в Заздрості Людське Лице,
Страх — то Подоба Божества,
Прихованість — Вбрання Людське.

Вбрання Людське — Залізо куте,
Подоба — Кузня то гаряча,
Людське Лице — то Піч закрита,
а Серце — ненаситна Паща.

Вільям Блейк, «Пісні досвіду»(Божественний образ)

Передмова до фатальної бесіди

Хочу розповісти вам про умови, за яких я вперше зустрівся з Ганнібалом Лектером, доктором медицини¹.

Восени 1979 року через хворобу в родині я повернувся додому, у Дельту Міссісіпі², і прожив там півтора року. Тоді я працював над «Червоним Драконом». Один сусіда із селища Річ ласкаво дозволив мені скористатися своїм прохідним будиночком³, що стояв посеред величезного поля бавовни, тож там я й писав, здебільшого ночами.

Коли пишеш роман, то починаєш із того, що зміг побачити, а вже потім додаєш усе те, що сталося до і після. Тут, у селищі Річ, штат Міссісіпі, працюючи за складних обставин, я побачив слідчого Вілла Грема. В оселі вбитої сім'ї, у будинку, де вони всі загинули, він сидів і переглядав домашнє відео мертвої родини. Тоді я ще не знав, хто скоїв злочин. І я прагнув дізнатися, прагнув побачити, що сталося до і після. У темряві, разом із Віллом, я пройшовся будинком, місцем злочину, і побачив не більше й не менше, ніж сам слідчий.

Іноколи вночі я лишав у своїй хатинці світло та виходив гуляти широкими полями. І коли я позирав на хатинку звіддала, вона скидалася на човен посеред моря, а навколо мене розлягалася безкрая ніч Дельти.

Невдовзі я познайомився з напівдикими собаками, що вільно блукали полями цілою зграєю, чи, радше сказати, шворою. Деякі час від часу та за неявною домовленістю харчувалися в родинях, що працювали на фермах, але здебільшого псам доводилося добувати харч самотужки. Коли прийшла сувора зима, а земля висохла й замерзла, я почав давати їм собачий корм, і скоро вони вже споживали по п'ятдесят фунтів⁴ того корму на тиждень. Ходили за мною по всіх усядах — велика різномаста компанія: високі гавкуни, коротуни, відносно дружні пси й здоровенні грубі собацюри, які не дозволяли себе чіпати. Уночі вони гуляли зі мною полями, і коли я їх не бачив, то обов'язково чув, як усі вони дихають навколо мене, хекають поблизу в темряві. Поки я працював у хатинці, вони чекали на ґанку, а як сходив повний місяць — затягали пісню. Бувало, я стояв спантеличений у широкому полі серед глупої ночі, з усіх боків мене

оточувало дихання, зір туманився після настільної лампи — і я намагався побачити, що ж сталося на тому місці злочину. І єдине, що бачили мої стуманілі очі, — неясні обриси, міражі й блиск нелюдської сітківки, що раз у раз відбивала місячне світло. Сумнівів не було — щось таки сталося. Ви маєте розуміти: коли письменник пише роман, то він нічого не вигадує. Усі події вже відбулися, їх просто треба відшукати.

Віллу Ґрему треба було з кимось порадитися, йому була потрібна допомога, і він про це знав. Він знав, куди йому належить піти, ще задовго до того, як дозволив собі про це подумати. А я знав, що під час минулого розслідування Ґрема було серйозно поранено. Знав, що йому страх як не хочеться звертатися до того радника — найкращого з усіх. У той час на мене самого щодня тиснули болючі спогади, і, працюючи вечорами, я співчував Ґрему.

Отож, із певними побоюваннями я пішов за Віллом до Балтиморської лікарні для психічно хворих злочинців, а там ми й самі мало не здуріли, бо, перш ніж перейти до справи, нам довелося познайомитися з доктором Фредеріком Чилтоном — усі ми зустрічали подібних дурнів у повсякденному житті. Чилтон затримав нас на два чи три безкінечні дні.

Я збагнув, що можу полишити Чилтона в хатинці з увімкненим світлом і спостерігати за ним звіддала, з темряви, в оточенні своїх друзів-собацюр. Там, у мороку, я був невидимим — так само я невидимий для своїх персонажів, коли просто перебуваю з ними в одній кімнаті, а вони самі, без жодної моєї допомоги, вершать свої долі.

Зрештою, покінчивши з нудотним Чилтоном, ми з Ґремом вирушили до блоку суворого режиму, і сталеві двері зачинилися за нашими спинами з жахливим ляском.

І ось уже Вілл Ґрем і я наближаємося до камери доктора Лектера. Ґрем був напружений, від нього відгонило страхом. Я гадав, що доктор Лектер спить, і аж підстрибнув, коли він упізнав Вілла Ґрема за запахом, не розплющуючи очей.

Я користувався своїм звичним робочим імунітетом, своєю непомітністю для Чилтона, Ґрема й лікарняного персоналу, проте в присутності доктора Лектера мені стало моторошно, і я був геть не певен, що доктор мене не бачить.

Як і Вілл Ґрем, під поглядом доктора Лектера я ніяковів, його увага прозирала, гула поміж твоїми думками, мов рентгенівський апарат. Бесіда Ґрема з доктором Лектером точилася недовго, у реальності стільки ж триває поєдинок на мечях, і я ледве за ними встигав; квапливі нотатки виповзали на поля сторінок і виливалися на будь-яку поверхню, що опинилася під рукою. Коли все скінчилося, я почувався виснаженим — у голові лунали шум і лемент, притаманні божевільні, а на ганку моєї хатинки в Річі співали тринадцятеро псів, що повсідалися із заплющеними очима й розвернули морди до місяця в повні. Більшість тягла єдиний голосний звук, щось середнє між «о» та «у», а решта просто мугикали слідом.

Мені довелося ще сотню разів повертатися до тої бесіди Ґрема з доктором Лектером, аби зрозуміти її й позбутися статичних перешкод, тюремного гомону та голосіння приречених, через які було важко розібрати деякі слова.

Я так само не знав, хто скоїв ті вбивства, але тоді вперше зрозумів, що дізнаюся, що ми, врешті-решт, на нього вийдемо. Ще я зрозумів, що іншим героям роману це знання дістанеться за страшну, можливо, трагічну ціну. Так і вийшло.

Кілька років по тому я почав роботу над «Мовчанням ягнят» і тоді ще не знав, що доктор Лектер повернеться. Мені завжди подобався персонаж Далії Іяд у «Чорній неділі», і я хотів написати роман, де головною героїнею є сильна жінка. Тож я розпочав із Кларіс Старлінг, і не минуло й двох сторінок нової книжки, як я дізнався, що вона матиме відвідати доктора. Я надзвичайно захоплювався Кларіс Старлінг і, певно, відчув легенький укол ревності, коли доктор Лектер зміг зазирнути їй у душу з такою легкістю, яка недоступна мені самому.

На той час, коли я взявся записувати події в «Ганнібалі», на мій превеликий подив, доктор уже почав жити власним життям. Судячи з усього, якимось дивом вас він захопив так само, як і мене.

Я жахався роботи над «Ганнібалом», жахався морального виснаження, боявся шляхів, які оберуть для себе герої, боявся за Старлінг. Зрештою, я їх відпустив, як треба відпускати всіх своїх персонажів, я дозволив доктору Лектеру й Кларіс Старлінг заправляти долею згідно зі своїми характерами. Тут не обійшлося без ввічливості.

Як сказав один султан: «Я не *тримаю* соколів — вони зі мною живуть».

Коли взимку 1979 року я зайшов до Балтиморської лікарні для психічно хворих злочинців і за мною ляснули великі металеві двері, я ще не знав, що чекає на мене в кінці того коридору. Нечасто ми розпізнаємо цей звук — коли за нашими спинами ляскає засувка долі.

Т. Г., Маямі, січень 2000 р.

- 1 *Doctor of Medicine, M. D.* — рівень професійної кваліфікації (але не науковий ступінь) у США, який здобувають випускники медичних шкіл. (Тут і далі прим. пер., якщо не зазначено інше.)
- 2 Північно-західна частина штату Міссісіпі, територія між річками Міссісіпі та Язу; великий відсоток населення становлять афроамериканці; саме ця місцина вважається колискою джазу й блюзу.
- 3 *Shotgun house* (амер. англ.) — досл. «будинок упростріль», невелика одноповерхова будівля, де всі двері розташовані на одній лінії.
- 4 ≈ 23 кг.

1

Вілл Грем посадовив Кроуфорда за стіл для пікніків, що стояв між будинком і океаном, та подав йому склянку чаю з льодом.

Джек Кроуфорд поглянув на старий затишний будинок, на дерев'яні стіни зі сріблястими соляними патьоками, що виблискували в яскравому світлі.

— Треба було перехопити тебе в Марафоні, коли ти вже йшов із роботи, — сказав він. — Тобі не хочеться говорити про це тут.

— Мені ніде не хочеться про це говорити, Джеку. Це тобі треба поговорити, тож уперед, викладай. Тільки не діставай жодних фотографій. Якщо привіз фотографії, то хай вони лишаються в портфелі — незабаром повернуться Моллі й Віллі.

— Що тобі відомо?

— Те, що писали в *Miami Herald* і *Times*, — відповів Грем. — Дві родини вбито в їхніх власних будинках, з перервою в місяць. Бірмінгем і Атланта⁵. За подібних обставин.

— Не подібних. За однакових.

— Скільки вже було зізнань?

— Вісімдесят сім, коли я довідувався сьогодні по обіді, — сказав Кроуфорд. — Штукарі. Жоден не знав подробиць. Він розбивав дзеркала й користався уламками. Ніхто про це не знав.

— Що ще ви приховали від газетярів?

— Що він білявий, праворукий і дуже сильний, а ще носить взуття одинадцятого розміру⁶. Вміє в'язати булінь. Усі відбитки гладенькі, від рукавичок.

— Ти про це привселюдно казав.

— Із замками не дуже вправний, — продовжував Кроуфорд. — Останнього разу скористався склорізом і присмоком, аби потрапити в будинок. А, і група крові — АВ⁷, резус позитивний.

— Його хтось поранив?

— Наскільки нам відомо, ні. Тип визначили за спермою та слиною. Він секретор⁸, — мовив Кроуфорд і поглянув на морську гладінь. — Вілле, я маю дещо в тебе запитати. Ти читав про це в газетах. Про

друге вбивство сурмили всі телеканали. У тебе не виникало бажання мені зателефонувати?

— Ні.

— Чому?

— За першим убивством у Бірмінгемі багато подробиць не було.

Мотив міг бути будь-який: помста, родичі.

— Але після другого ти вже напевно знав, хто за цим стоїть.

— Ага. Психопат. Не телефонував, бо не хотів. Я знаю, кого ти вже підключив до розслідування. У тебе найкраща лабораторія. У тебе є Геймліх із Гарварду, Блум із Чиказького університету...

— І в мене є ти, слідчий, що ремонтує ці довбані мотори для човнів.

— Не впевнений, що стану тобі в пригоді, Джеку. Я про таке більше не думаю.

— Та невже? Ти впіймав двох. Останніх двох, за якими ми ганялися, упіймав саме ти.

— І як? Робив усе те саме, що робили ти й решта.

— Це не зовсім правда, Вілле. Секрет у тому, як ти думаєш.

— Я думаю, що забагато ахінеї несуть про те, як я думаю.

— Ти доходив висновків, а потім сам не міг пояснити як.

— Докази були.

— Звісно. Звісно, були. І задосить — як з'ясувалося потім. А до арешту їх було так мало, що ми, чорт забирай, навіть поважної причини для обшуку не могли знайти.

— Усі потрібні люди в тебе є, Джеку. Не думаю, що моя присутність якось покращить ситуацію. Я сюди переїхав саме для того, щоб утекти від тої роботи.

— Знаю. Останнього разу тобі добряче дісталось. Зараз ти вже маєш цілком нормальний вигляд.

— Та й почуваюся нормально. Річ не в пораненні. Тебе ж теж різали.

— Різали, але не так.

— Річ не в тому. Просто я вирішив зупинитися. Не впевнений, що можу це пояснити.

— Якщо тобі забракло сил на все дивитися, то, бачить Бог, я розумію.

— Ні. Ну... я про «дивитися». Видовище завжди кепське, але все одно можна себе натренувати й функціонувати, поки працюєш із мертвими. А от лікарні, співбесіди — то набагато гірше. Треба

навчитися забувати про стрес і думати далі. Не знаю, чи вийде в мене зараз. Дивитися я ще можу себе змусити, але процес мислення доведеться призупинити.

— Усі вони мертві, Вілле, — якомога м'якше сказав Кроуфорд.

У голосі Ґрема Джек Кроуфорд чув ритм і синтаксис власного мовлення. Раніше він уже був свідком, як Ґрем повертав таку штуку з іншими. Під час напружених діалогів Ґрем часто перебирав від співрозмовника манеру говорити. Спершу Кроуфорд думав, що він те робить навмисно, що то такий собі трюк, аби полегшити обмін репліками.

Потім Кроуфорд збагнув, що Ґрем робить це мимохіть, інколи намагається зупинитися, та не може.

Кроуфорд опустив два пальці в кишеню піджака. Кинув на стіл дві світлини зображенням догори.

— Усі мертві, — повторив він.

На якусь мить Ґрем поглянув на нього, а тоді взяв фотографії.

Лиш моментальні, аматорські знімки. На одному — жінка, за якою тупотять трійко дітей і качка, діти виносять на берег ставка приладдя для пікніка. На другому — родина, що згуртувалася біля торта.

За пів хвилини Ґрем поклав фотографії на стіл. Зробив невеличкий стосик, підірвняв його пальцями, а тоді поглянув на далекий пляж, де хлопчик, сівши навпочіпки, досліджував щось у піску. За ним спостерігала жінка, поклавши руку на стегно, навколо її кісточок пінилися кволі хвилі. Вона нахилилася вперед, від води, і відкинула з плечей мокре волосся.

Не зважаючи на гостя, Ґрем дивився на Моллі й хлопчика рівно стільки, скільки розглядав до цього фотографії.

Кроуфорд тішився. Він приховував це задоволення, контролював обличчя з тією ж старанністю, з якою обирав місце для зустрічі з Ґремом. І вирішив, що тепер Ґрем попався. Нехай сам до цього дійде, поволі.

Прийшли три фантастично огидні пси й повалилися на землю навколо столу.

— Господи, — промовив Кроуфорд.

— Це, мабуть, собаки, — пояснив Ґрем. — Тут люди постійно кидають маленьких песиків напризволяще. Гарненьких іще вдається

віддати в добрі руки. Решта лишається та перетворюється на таких-от здорованів.

— Вони гладкі нівроку.

— Моллі все віддає цим прибудькам.

— Добре тут у тебе життя, Вілле. Моллі й хлопчик. Скільки йому?

— Одинадцять.

— Гарний малий. Буде вищим за тебе.

Грем кивнув:

— Як і його батько. Тут мені пощастило. Сам знаю.

— Я планував перевезти сюди Філіс. До Флориди. Прикупити будиночок, коли вийду на пенсію, і припинити жити, мов та печерна риба. Але вона каже, що всі її друзі — в Арлінгтоні.

— Я хотів подякувати їй за книжки, що вона приносила мені в лікарню, але так і не зібрався. Перекажеш їй від мене «спасибі»?

— Перекажу.

На стіл опустилися дві маленькі щебетливі пташки, сподіваючись знайти собі варення. Кроуфорд дивився, як вони стрибали навколо, а потім полетіли геть.

— Вілле, цей химерник, вочевидь, залежний від фази місяця. Він убив сім'ю Джекобі в Бірмінгемі проти ночі на неділю, 28 червня, у повню. Лідсів в Атланті вбив позаминулої ночі, 26 липня. Без одного дня повний цикл Місяця. Тож, якщо нам пощастить, до наступного злочину маємо трохи більше ніж три тижні. Не думаю, що тобі хочеться сидіти тут, на Флорида-Кіз, і чекати, поки в *Miami Herald* вийде стаття про чергове вбивство. Чорт, я в жодному разі не папа римський і не збираюся вказувати тобі, що треба робити, проте хочу запитати: Вілле, ти поважаєш мою думку?

— Так.

— То я думаю, що з твоєю допомогою ми маємо кращі шанси піймати його в найкоротший строк. Чорт, Вілле, збирай лахи й допоможи нам. З'їдь до Атланти й Бірмінгема, подивись, а тоді гайда до нас у Вашингтон. Таке собі службове відрядження.

Грем не відповів.

Кроуфорд перечекав, поки на берег накопалося п'ять хвиль. Відтак підвівся й перекинув через плече піджак.

— Поговоримо після вечері.

— Лишайся, поїси з нами.

Кроуфорд похитав головою:

— Я пізніше повернуся. У *Holiday Inn* на мене чекатимуть повідомлення, доведеться довго сидіти на телефоні. Проте подякуй від мене Моллі.

З-під шин орендованої машини Кроуфорда здійнявся дрібний пил і осів на кущах, що росли біля доріжки, вимощеної мушлями.

Грем повернувся до столу. Він боявся, що саме таким і запам'ятає кінець свого життя на острові Шугарлоуф-Кі: у двох склянках із чаєм тане лід, бриз зриває серветки зі столу червоного дерева і десь там, на пляжі, гуляють Моллі й Віллі.

Захід сонця на острові Шугарлоуф, чаплі стоять непорушно, на горизонті бубнявіє червоне світило.

Віллі Грем і Моллі Фостер Грем усілися на білясту колоду, що її викинуло на берег прибою. На їхні обличчя лягали оранжеві промені, спина ж перебували у фіолетовій тіні. Моллі взяла Вілла за руку.

— Кроуфорд завітав до мене в крамницю, перш ніж приїхати сюди, — сказала вона. — Питав дорогу до будинку. Я намагалася тобі зателефонувати. Ти б хоч інколи брав слухавку, чи що. Уже вдома ми побачили його машину й одразу пішли на пляж.

— Про що він ще тебе питав?

— Цікавився, як ти живеш.

— І що ти?

— Сказала, що в тебе все гаразд і щоб він, чорт забирай, дав тобі спокій. Чого він від тебе хоче?

— Хоче, щоб я подивився на речдоки. Я криміналіст, Моллі. Ти бачила мій диплом.

— Ти дірку в шпалерах затулив тим дипломом — ось що я бачила.

Вона осідлала колоду, повернувшись до нього обличчям.

— Якби ти сумував за тим, іншим життям, за своїм колишнім заняттям, то, гадаю, ти б про це говорив. А ти не говориш. Ти став щирим, спокійним, безтурботним... І мені це дуже подобається.

— Ми тут непогано живемо, еге ж?

Вона холодно блимнула очима, і він зрозумів, що мав би дібрати якесь краще формулювання. Не встиг він виправити помилку, як Моллі повела далі:

— Співпраця з Кроуфордом тобі тільки шкодила. У нього купа інших людей, увесь державний апарат, як я розумію, то чому він просто не дасть нам спокій?

— Кроуфорд не розповів тобі чому? В обох випадках, коли я йшов з Академії ФБР на слідчі завдання, він був моїм керівником. Ті дві справи були єдиними у своєму роді, більше таких у нього не було, а Джек уже має чималий стаж. Тепер з'явилася нова, третя справа. Психопати такого типу — явище дуже рідкісне. І Кроуфорд знає, що я маю... досвід.

— Авжеж, маєш, — відповіла Моллі.

Сорочка на Гремі була розстебнута, і Моллі було видно кривий шрам, що перетинав його живіт. Завширшки в палець, опуклий, він ніколи не засмагав. Шрам ішов униз від тазової кістки, а на іншому боці розвертався вгору й надсікав ребра.

Це зробив доктор Ганнібал Лектер, ножем для лінолеуму. Грем отримав поранення за рік до того, як познайомився з Моллі, і тоді мало не помер. Доктор Лектер, якого таблоїди охрестили «Ганнібалом-канібалом», став другим психопатом, що його впіймав Вілл.

Коли Грема нарешті виписали з лікарні, він звільнився з Федерального бюро розслідувань, поїхав із Вашингтона й став ремонтувати дизельні двигуни в судноремонтній майстерні міста Марафон, що на Флорида-Кіз. З ремеслом механіка він ознайомився ще в дитинстві. Грем спав у трейлері на території майстерні, доки не зустрів Моллі з її ветхим, проте затишним будиночком на Шугарлоуф-Кі.

Тепер і він сів верхи на викинуту прибоєм колоду й узяв обидві руки Моллі у свої. Її ноги зарилися в пісок під його ступнями.

— Ну от, Моллі. Кроуфорд вважає, що в мене добрий нюх на монстрів. Такий у нього забобон.

— Ти сам у це віриш?

Грем простежив за трьома пеліканами, що рядком перелітали припливно-відпливні обмілини.

— Моллі, розумного психопата, а особливо садиста, важко впіймати з кількох причин. По-перше, немає очевидного мотиву, за яким його можна вистежити. Цей варіант відпадає. І в більшості випадків жодної користі від інформаторів. Розумієш, мало не за всіма арештами стоять доносники й викажчики, але в подібних випадках інформаторів просто

нема. Він сам може не тямити, що робить. Тож треба брати всі речдоки й екстраполювати. Намагатися відтворити плин його думок. Спробувати відшукати моделі поведінки.

— А тоді погнатися за ним і схопити, — сказала Моллі. — Я боюся, що як ти поженешся за цим маніяком чи як там воно називається... боюся, що він упорає тебе так само, як це зробив той останній. Ось і все. Ось що мене лякає.

— Він ніколи мене не побачить і не знатиме мого імені, Моллі. Саме поліцейські — а не я — будуть його брати, якщо вдасться знайти. Кроуфорд просто хоче почути ще одну точку зору.

Вона дивилася, як морем розтікається червоне сонце. Високо в небі мерехтіли баранці.

Грему подобалося, як вона повертає голову, безхитрісно показуючи свій неідеальний профіль. Він побачив пульс на її горлі й пригадав, раптово та цілковито, смак солі на її шкірі. Глитнув і спитав:

— Що ж мені, в біса, робити?

— Те, що ти вже вирішив. Якщо лишишся тут і вбивства не припиняться, то це місце втратить для тебе свою принаду. «Рівно опівдні»⁹, біс його бери. Як на те, ти й не питав у мене по-справжньому.

— А якби спитав, що б ти сказала?

— Лишайся тут, зі мною. Зі мною, зі мною, зі мною. І з Віллі — я і його вплутаю, якщо на те пішло. Та мені належить утерти сльози й помахати хусткою. Як усе погано скінчиться, то я матиму вдовольнитися думкою, що ти правильно вчинив. Те задоволення триватиме не довше за «Тепс»¹⁰. Потім я піду додому й увімкну єдину половину електроковдри.

— Я триматимусь у хвості.

— Нізащо у світі. Я егоїстка, еге ж?

— Байдуже.

— Мені теж. Тут цікаво жити й затишно. Про це дізнаєшся, як пригадуєш минуле життя. Тобто починаєш цінувати теперішнє.

Він кивнув.

— Я не хочу його втрачати, так чи інакше, — сказала вона.

— І я. Та ми й не втратимо, так чи інакше.

Швидко посутеніло, і над обрієм із південного заходу виник Юпітер.

Вони рушили назад до будинку під горбатим молодим місяцем. Далеко за обмілинами плигала, тікаючи від смерті, дрібна рибка.

-

Кроуфорд повернувся після вечері. Він зняв пальто й краватку та закасовував рукава, аби набути невимушеного вигляду. Його бліді товсті руки видавалися Моллі огидними. У її очах він скидався на до біса розумну мавпу. Вона подала йому каву на ганок, де він сидів під вентилятором, і лишалася з Кроуфордом, поки Грем і Віллі пішли годувати собак.

— Добрий у нього вигляд, Моллі, — сказав Кроуфорд. — Власне, у вас обох — такі стрункі й засмаглі.

— Що б я тобі не сказала, ти все одно його забереш, так?

— Так. Я мушу. Мушу його забрати. Але клянуся Богом, Моллі, я зроблю все можливе, аби полегшити для нього цю справу. Він змінився. Як добре, що ви побралися.

— І йому дедалі краще. Кошмари не так часто мучать. Був період, коли він просто повівся на тих собаках. А тепер просто доглядає їх, уже не говорить про них безперестану. Ти ж його друг, Джеку. Чому не даси йому спокою?

— Бо йому не пощастило: він найкращий. Бо він думає не так, як усі інші. Якимось чином йому дістався інакший спосіб мислення.

— Він думає, що ти просто попросиш його подивитися на речові докази.

— Я й справді хочу, аби він поглянув на речдоки. З речдоками він працює як ніхто інший. Але річ не тільки в цьому. Річ у його уяві, психологічній проекції чи як воно там. Саме ця здібність йому не подобається.

— І тобі б не подобалася, якби ти мав таку. Пообіцяй мені дещо, Джеку. Пообіцяй, що простежиш, аби він лишався скраю. Якщо він устряне в бійку, то може її не пережити.

— Битися йому не доведеться. Це я тобі обіцяю.

Грем закінчив годувати собак, і Моллі допомогла йому зібратися.

⁵ Бірмінгем — місто в штаті Алабама, Атланта — столиця штату Джорджія; відстань між населеними пунктами становить приблизно 230 км.

⁶ Відповідає десь 44 розміру за європейською системою.

⁷ Четверта група, найрідкісніша.

⁸ Людина, у біологічних рідинах якої містяться антигени групи крові.

9 «High Noon» — класичний американський вестерн 1952 року з Гері Купером і Грейс Келлі в головних ролях про федерального маршала, який бореться проти банди вбивць.

10 Пісенний сигнал, який грають на заході сонця, на похоронах військових тощо.

2

Вілл Грем повільно проїхав повз будинок, у якому жила і померла родина Чарльза Лідса. У вікнах було темно. На подвір'ї горів єдиний ліхтар. Він припаркувався за два квартали й пішов до будинку крізь теплу ніч, несучи в картонній коробці звіти детективів із поліції Атланти.

Грем наполіг, аби йому дозволили побути на місці злочину на самоті. Присутність у будинку чужих людей тільки заважала б — саме таку причину він навів Кроуфорду. Та була ще одна, особиста, причина: він не знав, як саме там поводитиметься. Віллу не хотілося постійно відчувати на собі чужий погляд.

У морзі він тримався як слід.

Двоповерховий цегляний будинок стояв трохи вдалині від вулиці на лісистій ділянці. Грем довго стояв під деревами й дивився на дім. Намагався досягти внутрішньої непорушності. У його уяві у темряві гойдався срібний маятник. Вілл почекав, доки маятник завмре.

Повз ділянки проїхали кілька сусідів. Вони кидали на будинок швидкий погляд і відводили очі. Для сусідів будинок з убивством огидний, мов обличчя зрадника. На нього витріщаються лише чужинці й діти.

Ролет ніхто не опустил. Грем зрадів. Це означало, що родичів у будинку не було. Родичі завжди опускають ролети.

Він зайшов за риг і обережно рушив уздовж стіни, не вмикаючи ліхтарика. Двічі зупинявся й прислухався. У поліції Атланти знали, що Грем сюди поїхав, а от сусіди — ні. Їх легко наполохати. Можуть почати стріляти.

Він зазирнув у вікно із заднього подвір'я й побачив світло від ліхтаря біля ганку, воно струменіло повз обриси меблів. У повітрі стояв сильний аромат жасминової гарденії. Уздовж майже всієї задньої стіни тягнувся заґратований ганок. Передні двері були опечатані поліцією Атланти. Грем зняв печатку й зайшов усередину.

Двері, що вели з ганку на кухню, були забиті фанерою — там поліції довелося вийняти скло. При світлі ліхтарика Грем скористався ключем, який йому видала поліція. Йому хотілося ввімкнути світло. Хотілося почепити свій блискучий жетон і зробити якусь офіційну заяву, аби

виправдати присутність у тихому будинку, де померло п'ятеро людей. Нічого цього Ґрем не зробив. Він зайшов до темної кухні й сів за стіл, де колись снідала родина.

У темряві сяяли блакитні вогники запальників на кухонній плиті. Він відчув запах яблук і поліролю для меблів.

Клацнув термостат — і ввімкнувся кондиціонер. Від звуку Ґрем здригнувся, відчув голочки страху. Зі страхом він знайомий близько. І з цими голочками теж упорається. Йому просто страшно і годі, можна продовжувати.

Зляканим він краще бачить і чує, проте розмовляє вже не так зв'язано і часом від страху стає грубим. Але тут нема з ким говорити, уже нема кого ображати.

Божевілья зайшло до цього будинку, крізь оті двері, на оцю кухню, ступало ногами одинадцятого розміру. Ґрем сидів у темряві й нюхом чув божевілья, як бладгаунд бере запах на сорочці.

Ґрем присвятив вивченню звіту детективів з відділу вбивств Атланти більшу частину дня і вечора. Він пригадав, що коли приїхала поліція, то світло на витяжці над плитою було ввімкнене. Тож він увімкнув його й зараз.

На стіні біля плити висіли дві вишивки в рамочках. На одній красувався вираз «Любов охолоне — плита підігріє», на другій — «На кухні ми збираємо всіх друзів та рідню — там прислухаються до серця дому та гріються біля вогню».

Ґрем поглянув на свій наручний годинник. Пів на дванадцяту ночі. Згідно зі звітом патологоанатома, смерть прийшла до Лідсів між одинадцятою вечора і першою ночі.

Спочатку було проникнення. Ґрем почав розмірковувати...

Божевільний підчепив гачок, на який замикалися зовнішні двері. Постояв у темряві на ганку й дістав щось із кишені. Присмок, може, взятий зі стругачки для олівців, яким вона кріпиться до поверхні столу.

Присівши навпочіпки біля нижньої, дерев'яної половини кухонних дверей, божевільний підвів голову й зазирнув крізь скло. Він висунув язика, лизнув присмок і притиснув його до скла, аби чашечка прилипла до поверхні. До присмоку був прив'язаний невеличкий склоріз на мотузці, щоб можна було вирізати коло.

Тихий писк склоріза й один упевнений рух, аби вийняти скло. Однією рукою тиснути, другою — притримувати присмок. Скло має не впасти. Формою вирізаний шматок трохи нагадує яйце, бо, поки він різав, мотузка намотувалася на штир присмоку. Тихий скрегіт, коли він витягає шматок скла назовні. Йому байдуже, що він залишив на склі слину групи АВ.

Рука в тугій рукавичці ковзає крізь отвір, намагає замок. Двері безшумно прочиняються. Він усередині. При світлі від витяжки він бачить власне тіло в цій чужій кухні. У будинку панує приємна прохолода.

-
Вілл Ґрем проковтнув дві пігулки дай-джелу¹¹. Скривився від хрусту целофану, коли засунув упаковку назад у кишеню. Перетнув вітальню, за звичкою тримаючи ліхтарик якомога далі від тіла. Хоч він і вивчив план будинку заздалегідь, та все одно раз звернув не туди, поки знайшов сходи. Вони не рипіли.

Тепер він стояв у дверях хазяйської спальні. Навіть без ліхтарика в кімнаті було видно неясні обриси предметів. Цифровий годинник на нічній тумбочці відкидав час на стелю, а понад плінтусом біля ванної горіла оранжева підсвітка. Сильний, мідяний запах крові.

Очі призвичаїлися до темряви і вже непогано бачили. Божевільний міг відрізнити містера Лідса від дружини. Світла було достатньо, аби він перетнув кімнату, схопив Лідса за волосся й перерізав йому горло. Що далі? Назад, до перемикача на стіні, привітання до місіс Лідс і постріл, що її знерухомив?

Ґрем увімкнув світло, і на нього закричали криваві плями — зі стін, з матрацу, з підлоги. Наче саме повітря й досі бриніло криками. Він здригнувся від звуку в цій тихій кімнаті, повній темних плям, що вже починали підсихати.

Ґрем опустився на підлогу й сидів там, доки шум у голові не вщухнув. Спокійно, спокійно, не ворухись.

Кількість і розмаїття плям крові загнали в глухий кут детективів з Атланти, які намагалися відтворити події на місці злочину. Усі жертви були знайдені вбитими у своїх ліжках. Цей факт не збігався з розташуванням кривавих плям.

Спершу детективи вирішили, що на Чарльза Лідса напали в кімнаті його дочки, а вже потім перетягли тіло до хазяйської спальні. Проте детальний аналіз форми бризок крові цю гіпотезу спростував.

Точні рухи вбивці в цій кімнаті так і не були визначені.

Тепер, отримавши результати розтинів і лабораторні звіти, Вілл Ґрем починав розуміти, як усе відбувалося.

Зловмисник перерізав горло Чарльзові Лідсу, поки той спав поруч із дружиною, потім повернувся до перемикача на стіні й увімкнув світло — волосся й жир із голови містера Лідса були залишені на

перемикачеві гладенькою рукавичкою. Він підстрелив місіс Лідс, коли та вже почала підводитись, а тоді попрямував у дитячі кімнати.

Містер Лідс став на ноги з перерізаною горлянкою та спробував захистити дітей, втрачаючи під час боротьби багато крові, що потоками лилася й фонтанувала з ушкодженої артерії — сліди характерні. Його відштовхнули, він упав і помер разом із дочкою в її кімнаті.

Одного з двох хлопчиків застрелили в ліжку. Другого також знайшли в ліжку, проте у волоссі виявилися кавалки пилу. Поліцейські вирішили, що спочатку його витягли з-під ліжка, а потім застрелили.

Коли всі померли, окрім, імовірно, місіс Лідс, почалося биття дзеркал, добирання осколків і дальше приділення уваги місіс Лідс.

У коробці в Грема були повні копії всіх протоколів розтину. Ось і звіт щодо місіс Лідс. Куля увійшла праворуч від пупка й застрягла в поперековому відділі хребта, проте померла жінка від задушення.

Підвищення рівня серотоніну й вільного гістаміну у вогнепальній рані вказувало на те, що після пострілу місіс Лідс прожила ще принаймні п'ять хвилин. Гістамін був набагато вищий за серотонін, тобто протрималася вона не більше як хвилин п'ятнадцять. Усі інші поранення, вірогідно, проте не доказово, були завдані посмертно.

Якщо інші поранення посмертні, то чим займався вбивця в той проміжок часу, поки місіс Лідс чекала на свій кінець? Грем задумався. Божевільний боровся з містером Лідсом і вбивав дітей, так, але на це мала піти не більш ніж хвилина. Він порозбивав дзеркала. Та що ще?

Детективи з Атланти провели ретельний огляд. Вони все повимірювали, наробили купу фотографій, прочесали підлогу «по сітці»¹² й пройшлися пилосмоком, повиймали з-під умивальників сифони. І все одно Грем вирішив пошукати сам.

З поліцейських фотографій та силуетів, обведених липкою стрічкою на матрацах, Грем склав для себе уявлення, де саме були знайдені тіла. Такі характерні для використання вогнепальної зброї ознаки, як сліди нітратів на простирадлах, вказували на те, що Лідсів знайшли приблизно в тих самих позах, у яких вони померли.

Проте рясні плями крові та тьмяні мазки-відбитки на килимі в коридорі так і лишалися без пояснення. Один із детективів висунув припущення, що деякі жертви намагалися втекти від убивці плазом. Грем не поділяв цієї думки — очевидно, що вбивця пересував тіла

Лідсів після їхньої смерті, а вже потім повернув їх на ті місця, де вони померли.

Як він учинив із місіс Лідс, було цілком зрозуміло. Але з іншими? Їх убивця не став нівечити, як зробив це з місіс Лідс. Усі троє дітей зазнали по одному вогнепальному пораненню в голову. Чарльз Лідс сплинув кров'ю на смерть, ще й устиг нею захлинутися. На його тілі виявили тільки одну додаткову відмітину — поверхневу странгуляційну борозну навколо грудей, радше посмертну. Що ж робив убивця з Лідсами після того, як вони померли?

Ґрем дістав зі своєї коробки поліцейські фотографії, лабораторні аналізи плям крові та біологічних рідин кожної окремої жертви, а також стандартні зразки для порівнянь траєкторій крапель і патьоків.

Він ретельно обійшов усі кімнати на другому поверсі, намагаючись зіставити поранення з плямами, відтворити події у зворотному напрямку. Він зазначив кожну пляму на масштабованому криміналістичному плані хазяйської спальні, користуючись при цьому стандартними зразками порівняння для визначення напрямку й швидкості розбризкування. Таким чином Ґрем сподівався встановити положення тіл в різні моменти.

Ось ряд трьох кров'яних патьоків, що кривуляють угору в кутку на стіні спальні. Ось під ними на килимі три малопомітні плями. Стіна над спинкою ліжка, там, де спав Чарльз Лідс, також поплямована кров'ю, криваві мазки вздовж плінтусів. Польовий начерк Ґрема почав скидатися на головоломку «з'єднай точки», проте без цифр-підказок. Він уважно дивився на свій план, підводив очі на кімнату й знов позирав у начерк, доки голова не заболіла.

Вілл пішов до ванної кімнати й прийняв дві останні таблетки баферину¹³, черпаючи долонею воду з-під крана на умивальнику. Побризкав на обличчя й утерся полою сорочки. Вода пролилася на підлогу. Він забув, що детективи забрали з-під раковини сифон. Поза тим у ванній було прибрано й чистенько — якщо не зважати на розбите дзеркало та залишки червоного дактилоскопічного порошку під назвою «Кров дракона». Зубні щітки, крем для обличчя, бритва — усе на своїх місцях.

Ванна кімната мала такий вигляд, наче нею й досі користується сім'я. На жердочках для рушників висіли колготки місіс Лідс, куди вона повісила їх сушитися. Ґрем помітив, що вона відрізала від пари

одну панчошу, аби в майбутньому сполучити з іншою «одноногою» парою — вдягаючи одночасно двоє таких колгот, можна зекономити гроші. Ґрему кольнуло в серці від цих маленьких господарських хитрощів місіс Лідс, бо Моллі робила так само.

Він виліз у вікно на дах понад ганком й усівся на запорошену дерев'яну покрівлю. Волога сорочка холодила спину. Ґрем обхопив руками коліна й пирхнув, намагаючись очистити ніс від запаху різанини.

Небо мов поіржавіло від вогнів Атланти, і зірок було майже не видно. На Кіз ця ніч була б безхмарною. Він міг би дивитися на летючі зорі з Моллі та Віллі, прислухатися до свисту, з яким, як вони офіційно ствердили, мають падати всі зорі. Метеоритний дощ Дельти Водоля був у самому розпалі, і Віллі з нетерпінням чекав кожної ночі.

Ґрем здригнувся й знову пирхнув. Наразі йому не хотілося думати про Моллі. То поганий смак, ще й відвертає від справи.

Зі смаком у Ґрема завжди були проблеми. Часто в нього виникали несмачні думки. У його розумі не існувало чіткого поділу. Усе, що він бачив і усвідомлював, впливало на решту суджень. І з деякими поєднаннями було важко жити. Ґрем не вмів їх передбачати, блокувати чи витіснити. Набуті навички пристойності й чемності волочилися позаду, спантеличені його асоціаціями, шоковані його снами. Шкода, що на кістяній арені його черепа не було фортець для того, що він любив. Асоціації приходили з блискавичною швидкістю. Суб'єктивне сприйняття відбувалося із запізненням, немов під час церковних промов. Воно вічно не встигало, не могло скерувати його думки.

Власне мислення здавалося йому гротескним, проте корисним, наче крісло, зроблене з оленячих рогів. Із цим він нічого не міг зробити.

Ґрем вимкнув у будинку Лідсів світло і вийшов через кухню надвір. На іншому кінці заднього ганку промінь ліхтарика вихопив велосипед і плетений кошик для собаки. На подвір'ї стояла буда, біля східців — собача миска.

Факти вказували на те, що Лідсів захопили зненацька, уві сні.

Притиснувши підборіддям до грудей ліхтарик, Вілл занотував пам'ятку: «Джеку — де був собака?»

Ґрем поїхав назад до готелю. На водінні довелося зосереджуватися, хоч о пів на п'яту ранку машин на дорогах було небагато. Голова й досі боліла, тож Ґрем узявся шукати цілодобову аптеку.

Одна така знайшлася на вулиці Пічтрі. Біля входу дрімав нечупарний неозброєний охоронець. Фармацевт у такому масному халаті, аж лупу на плечах було видно, продав Ґрему баферин. Світло до болю яскраве. Ґрем не любив молодих фармацевтів. Вони наче мали комплекс «середньої дитини» і часто поводитися нахабно. Ґрем підозрював, що вдома вони також дратували рідню.

— Що ще? — спитав фармацевт, здійнявши пальці над клавішами касового апарата. — Що ще?

Працівники відділу ФБР в Атланті забронювали йому номер в абсурдному готелі біля нового «Пічтрі-центру». Там були скляні ліфти у формі стручків молочаю. Побачивши їх, Ґрем остаточно зрозумів, що перебуває у великому місті.

До себе в номер він піднімався з двома делегатами, що почепили бейджі з привітанням та ім'ям. Вони трималися за поруччя в ліфті й позирали вниз на готельний вестибюль.

— Оно диви, біля стійки — то ж Вілма й решта, щойно підтягнулися, — сказав більший. — Чорт забирай, я б і собі урвав шматочок.

— Трахав би, поки кров з носа не заюшить, — відгукнувся другий. Страх і хіть, у страхові — злість.

— То ти в курсі, навіщо жінці ноги?

— Навіщо?

— Щоб не слизила по підлозі, мов слимак.

Двері ліфта відчинилися.

— Приїхали? Приїхали, — сказав більший і на виході похилився на стінку.

— Сліпий веде сліпого, — кинув другий.

Ґрем зайшов у номер і поклав свою картонну коробку на комод. Потім сховав у шухляду, щоб не бачити. Він уже вдосталь надивився на мерців із широко розплющеними очима. Хотілося зателефонувати Моллі, але ще було зарано.

Збори призначено на восьму ранку в головному поліцейському управлінні Атланти. І розповідати особливо нічого.

Треба спробувати заснути. Розум Ґрема був наче переповнений пансіон, де всюди суперечки, а на іншому кінці коридору зав'язалася бійка. Онімільй, спорожнілий, перед тим як лягати в ліжко, він узяв із ванної склянку, налив віскі на два пальці й випив. Темрява підступала

надто близько. Ґрем увімкнув у ванній світло й повернувся в ліжко. Уявив, що то Моллі у ванній розчісує волосся.

У голові лунав його власний голос, промовляв рядки зі звіту про розтин, хоча Ґрем ніколи голосно його не читав: «...сформовані калові маси... слід тальку на нижній частині правої ноги. Перелом медіальної стінки очниці в результаті введення осколка дзеркала...»

Ґрем спробував подумати про пляж на Шугарлоуф-Кі, почути шум хвиль. Він уявив свій робочий верстат і згадав про механізм для водяного годинника, що вони його будували з Віллі. Промугикав під ніс «Ріка віскі»¹⁴ й спробував подумки від початку до кінця відтворити «Рудокопа з Чорної гори»¹⁵. Музика Моллі. З гітарною партією Дока Ватсона він іще міг упоратись, а от коли вступали скрипки, то завжди губив мелодію. Моллі намагалася навчити його танцювати сільську чечітку на задньому подвір'ї, як вона тоді підстрибувала... і нарешті Ґрем заснув.

Він прокинувся за годину, заціпенілий і мокрий від поту, проти світла з ванної кімнати побачив обриси подушки — і поруч із ним лежала місіс Лідс, покусана й понівечена, із дзеркальними очима. На скронях і вухах — струмочки крові, мов дужки окулярів. Ґрем не міг повернути голову й подивитися на неї. Розум волав, наче паровий будильник. Вілл простягнув до подушки руку й торкнувся сухої тканини.

Зробивши хоча б щось, він одразу відчув полегшення. Ґрем встав із ліжка, відчуваючи, як калатає серце, і одягнув суху футболку. Мокру кинув у ванну. На сухий бік ліжка пересуватися було не можна. Натомість він розіслав на своєму, мокрому боці сухий рушник, ліг на нього й оперся головою об спинку ліжка, тримаючи в руці склянку з міцним напоєм. Проковтнув третину.

Він намагався зайняти думки бодай чимось. Наприклад, аптекою, де він купив баферин. Мабуть, тому, що за весь день то був єдиний досвід, не пов'язаний зі смертю.

Ґрем іще пам'ятав старі аптеки-магазини, де стояли візочки з газованкою. У дитинстві йому здавалося, що в цих аптеках дещо потайна атмосфера. Коли ти туди заходив, то завжди спадало на думку купити презервативів, потрібні вони тобі чи ні. На полицках стояли такі товари, на які довго дивитися не прийнято.

А в тій аптеці, де Ґрем купив баферин, контрацептиви в ілюстрованих обгортках висіли на стіні в лайтбоксі одразу за касою, обрамлені, наче витвір мистецтва.

Більше Віллу були до вподоби аптеки його дитинства, з магазином дрібничок. Ґрему було близько сорока, і він тільки починав відчувати тяжіння минулого способу життя — тепер воно, наче якір, волочилося за ним у важкій воді.

Він пригадав Смута. Коли Ґрем ще був малим, старий Смут розливав газованку й правив за менеджера у фармацевта, власника місцевої аптеки. Смут, який пив на роботі, забув підняти ролети, і кросівки у вітрині розплавилися. Смут забув вимкнути кавоварку, і довелося викликати пожежну бригаду. Смут, який дітям продавав морозиво в кредит.

Найбільше злодіяння Смут вчинив, коли купив у торгового агента п'ятдесят пупсів «К'юпі», поки власник аптеки був у відпустці. Повернувшись, фармацевт звільнив Смута на тиждень. Потім вони влаштували розпродаж пупсів. Розсадили півколом у центральній вітрині ляльок «К'юпі», і ті витріщалися на кожного, хто зазірав усередину.

У них були широко розчахнуті очі волошкового кольору. Чудернацьке видовище, і певний час Ґрем не міг відвести від них погляд. Він знав, що то лиш пупси, але відчував на собі їхню увагу. На нього дивилося так багато очей. Інші теж зупинялися й вглядалися в ляльок. Гіпсові пупси, усі з однаковим дурним і прилизаним чубчиком, проте їхній пильний погляд немов поколював шкіру на обличчі.

Ґрем почав потроху розслаблятися на своєму ліжку. Пупси «К'юпі» витріщаються. Він почав робити ковток, похлинувся й виплюнув віскі собі на груди. Навпомацки ввімкнув лампу біля ліжка й дістав із комода картонну коробку. Узяв звіти про розтини трьох Лідсових дітей, масштабовані плани хазяйської спальні з обрисами тіл і розклав це все на ліжку.

Ось у кутку три криваві плями повзуть униз стіною, а ось три відповідні плями на килимі. Ось силуети тіл трьох дітей. Брат, сестра, старший брат. Збіг. Збіг. Збіг.

Їх посадовили рядком уздовж стіни, щоб вони дивилися на ліжку. Глядачі. Мертві глядачі. І Лідс. Прив'язаний до спинки ліжка, мотузка

обвиває груди. Тіло виставлено так, наче він сидить. Звідси й борозна на шкірі, пляма на стіні над спинкою ліжка.

На що вони дивилися? Ні на що, усі вони були мертві. Але очі розплющені. Вони дивилися виставу, де в головних ролях виступали божевільний і тіло місіс Лідс на ліжку, поруч із містером Лідсом. Глядачі. Божевільний озирався й бачив їхні обличчя.

Ґрем замислився, чи не запалив химерник свічку. При мерехтливому світлі мертві обличчя можуть здаватися живими. Свічки не знайшли. Може, він додумається до цього наступного разу...

Перший маленький зв'язок з убивцею свербів і жалив, мов п'явка. Ґрем закусив простирадло й загадався.

«Чому ти знов їх пересунув? Чому не лишив усе як є? — подумки запитав Ґрем. — Ти не хочеш, аби я дещо про тебе дізнався. Ого, та ти чогось соромишся. Чи не можеш дозволити, аби я дізнався?

Ти розплющував їм очі?

Місіс Лідс була гарненькою, чи не так? Ти ввімкнув світло, коли перерізав йому горло, аби місіс Лідс дивилася, як чоловік б'ється в конвульсіях, так? До сказу хотілося зняти рукавички, коли ти її торкався, так?»

На її нозі був тальк.

У ванній кімнаті тальку не було.

Наче хтось сторонній виголосив ці два факти рівним голосом.

«Ти зняв рукавички, так? Тальк висипався з гумової рукавички, коли ти зняв її, аби торкнутися жінки, ТАК, СУЧИЙ ТИ СИНУ? Ти помацав її голими руками, а потім знов одягнув рукавички й витер її тіло. Але, поки ти був без рукавичок, ЧИ НЕ РОЗТУЛЯВ ТИ ЇМ ОЧІ?»

Джек Кроуфорд зняв слухавку після п'ятого гудка. Він часто відповідав на дзвінки посеред ночі й одразу зорієнтувався.

— Джеку, це Вілл.

— Так, Вілле.

— Прайс іще працює в латентних відбитках?

— Ага. Але тепер нечасто роз'їжджає. Працює над реєстром єдиного відбитка¹⁶.

— Гадаю, йому слід приїхати до Атланти.

— Навіщо? Ти ж сам казав, що місцевий хлопець вправний.

— Воно-то так, але не такий вправний, як Прайс.

— І що ти від нього хочеш? Де йому шукати?

— На нігтях місіс Лідс, на руках і ногах. Вони лаковані, поверхня гладенька. І на їхніх очах, на рогівках. Думаю, він знімав рукавички, Джеку.

— Господи Ісусе, Прайсу доведеться кулею летіти, — сказав Кроуфорд. — Похорон сьогодні після обіду.

[11](#) «Di-Gel» — медичний препарат від печії та нетравлення шлунка.

[12](#) *Grid search* — метод пошуку речових доказів, коли територія розбивається на квадрати та обробляється кількома детективами кілька разів, уздовж і впоперек.

[13](#) Знеболювальний засіб.

[14](#) «Whiskey River» — пісня в стилі кантрі, написана й уперше виконана Джонні Бушем 1972 року.

[15](#) «Black Mountain Rag» — інструментальна композиція американського кантрі-виконавця Дока Мартіна.

[16](#) База даних, де відбиток кожного пальця реєструється окремо, а не цілим набором із десяти пальців.

3

— Думаю, він відчув потребу її торкнутися, — сказав Грем під час привітання.

Кроуфорд подав йому колу з автомата в поліцейському управлінні Атланти. Була 7:50 ранку.

— Звісно, він же її пересував, — відповів Кроуфорд. — На зап'ястках і за колінами були сліди від рук. Але геть усі знайдені відбитки лишилися після рукавичок із непористої гуми. Не хвилюйся, Прайс уже тут. Старий буркотун. Зараз він прямує до похоронного бюро. Морг видав тіла минулої ночі, але в похоронному ще не почали з ними нічого робити. Ти мов почавлений лимон. Поспав хоч трохи?

— Може, з годину. Думаю, йому треба було торкнутися її голіруч.

— Сподіваюся, ти маєш рацію, але лаборанти в Атланті присягаються, що на ньому весь час було щось на кшталт хірургічних рукавичок, — сказав Кроуфорд. — На осколках дзеркала такі самі гладенькі відбитки. Вказівний палець на зворотному боці уламка, засунутого між малими статевими губами, на лицьовому боці — змазаний відбиток великого пальця.

— Витер дзеркало, уже коли вставив осколок, певно, аби бачити своє бісове обличчя, — мовив Грем.

— Той уламок, що був у роті, залила кров. Те саме з очима. Рукавичок він не знімав ні разу.

— Місіс Лідс була привабливою жінкою, — сказав Грем. — Ти бачив сімейні фотографії, так? За інтимних обставин мені б хотілося торкнутися її шкіри, тобі хіба ні?

— *Інтимних?*

У голосі Кроуфорда прозвучала огида. Він не встиг її приборкати і раптом почав ритися в кишенях у пошуках дріб'язку.

— Інтимних — вони ж лишилися сам-на-сам. Усі інші вже померли. Він міг розплющувати їм очі, заплющувати, як заманеться.

— Як заманеться, — повторив Кроуфорд. — Її шкіру перевірили на відбитки, ясна річ. Нічого. Хоча на шиї знайшли розмазаний відбиток долоні.

— У звіті не сказано, чи порошили їй нігті.

— Боюся, нігті на руках замацали криміналісти, коли вишкрябали з-під них зразки. Збігаються з ранками, що лишилися від нігтів на її ж долонях. Убивцю вона не пошкрябала.

— Ноги в неї теж були гарненькі, — сказав Грем.

— Угу. Ходімо нагору, — відповів Кроуфорд. — Загони вже збираються.

У Джиммі Прайса було багато обладнання: дві важкі валізи плюс сумка для фотоапарата й триніога. Він здійняв грукіт, проходячи крізь центральні двері похоронного бюро Ломбарда, що в Атланті. Прайс був хирлявим стариганем, і настрої його аж ніяк не покращився після довгої поїздки з аеропорту, коли таксі довелося пробиватися крізь вранішню годину пік.

Послужливий молодик із чепурною укладкою спішно провів його до кабінету, оздобленого в кремових і абрикосових тонах. Стіл був порожній, якщо не рахувати статуетки під назвою «Руки в молитві».

Прайс роздивлявся кінчики пальців, що стулилися в молитві, коли до кабінету зайшов сам містер Ломбард. Він із превеликою увагою перевірів посвідчення Прайса.

— Ваше управління в Атланті, чи агенція, чи як там це - називається — звісно, мені звідти зателефонували, містере Прайс. Але минулого вечора нам довелося викликати поліцію, аби вони видворили одного нахабу, що намагався зробити кілька знімків для «Народного базікала», тож доводиться виявляти багато обачності. Певен, ви мене розумієте. Містере Прайс, тіла нам видали сьогодні десь о першій ночі, а похорон уже о п'ятій вечора. Ми просто не можемо його затримати.

— Це не забере багато часу, — сказав Прайс. — Мені потрібен один більш-менш тямущий помічник, якщо у вас такий знайдеться. Ви торкалися тіл, містере Ломбард?

— Ні.

— Тоді з'ясуйте, хто торкався. У них усіх треба взяти відбитки.

На ранковому брифінгу детективи в справі Лідсів обговорювали переважно зуби.

Голова детективів Атланти Р. Дж. (Бадді) Спрінгфілд, огрядний чоловік у сорочці без піджака, стояв із доктором Домініком Прінсі

ridmi
ТВІЙ УЛЮБЛЕНИЙ КНИЖКОВИЙ

КУПИТИ